

Nicky Pellegrino

Terug naar *Rome*

De Fontein

Eerste druk juni 2014
Tweede druk juli 2014

Oorspronkelijke titel *When in Rome*

First published in Great Britain in 2012 by Orion Books, an imprint of The Orion Publishing Group Ltd, London

Copyright © 2012 by Nicky Pellegrino

The moral right of Nicky Pellegrino to be identified as the author of this work has been asserted by her in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2014 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Jolanda te Lindert

Omslagontwerp b'IJ Barbara | Amsterdam

Omslagillustraties *Fontein en Spaanse trappen* © S.Borisov; *Bloemen* © Gabriele

Maltinti; *Dame* © Youra Pechkin | iStock

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 325 1412 9

ISBN e-book 978 90 325 1413 6

NUR 302

www.uitgeverijdefontein.nl

De titels van de hoofdstukken (m.u.v. het eerste en laatste hoofdstuk) verwijzen naar geliefde songs van Mario Lanza.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Nostra Signora delle Grazie

Op elke deur hangt een foto. Daarop zijn we te zien zoals we vroeger waren: niet oud en vermoeid, en niet krom van de ouderdom en al bijna klaar met het leven. Op een paar deuren hangt een foto van een glimlachende bruid, arm in arm met een allang overleden echtgenoot. Op andere foto's staat een vrouw met een baby op de arm of met een klein meisje naast zich in een witte communiejurk. We waren mooi, sterk en gezond. We waren jong.

Hier, in het rusthuis Nostra Signora delle Grazie, wonen wij achter deze deuren. Op mijn deur is een foto van mezelf geprikt, net als bij iedereen. Ze hebben hem uit de oude lijst gehaald die nu in de onderste la van mijn kledingkast ligt, bij de andere overblijfselen van mijn leven. Er zijn maar weinig personeelsleden die er even naar kijken en er is niemand die me er ooit iets over heeft gevraagd. Ze denken vast dat de man naast me mijn echtgenoot is, maar dat was hij natuurlijk niet. Dat zou onmogelijk zijn geweest.

Hij glimlacht en hij is zo knap dat het bijna pijn doet. Hij heeft

een zijscheiding en een stijve vetkuif in zijn donkere haar, en zijn schouders lijken breed door de schoudervullingen in zijn mooie colbertjasje. Ik vind dat hij er moe uitziet, maar dat komt natuurlijk doordat ik het verhaal achter deze foto ken. Alles uit de tijd waarin deze foto is gemaakt, kan ik me veel beter herinneren dan wat er vorige week of zelfs gisteren is gebeurd.

Ik vertel nooit iemand hoe hij heet. De ouderen, als ze al eens over hem hebben gehoord, zouden het waarschijnlijk niet geloven en de jongeren zou het niets kunnen schelen. Misschien herkent iemand hem een keer, want hij is nog niet vergeten, dat weet ik zeker. Maar wie zou verwachten dat wij samen op een foto staan? Wie zou denken dat mijn leven ooit met het zijne verweven is geweest en daarna totaal is veranderd?

Ik vertel mijn verhaal misschien nog wel een keer, als ik iemand kan vinden die tijd heeft om te luisteren. Maar ik flap het er natuurlijk niet uit als ik op bed lig en ze me ruw wassen en ik probeer niet te praten als ze mijn kussens opschudden en mijn spreid rechtekken en dan vragen: 'Hoe gaat het vandaag met u, signora?' Want ze wachten nooit op antwoord.

Mijn verhaal begint trouwens niet met hem. Het begint met een vrouw die uit het raam hangt van een met klimop begroeid gebouw in Trastevere, naar het smalle straatje beneden kijkt en roept: 'Serafina! Serafina! See-raa-fi-naa.'

Golden Days

‘Serafina! Serafina! See-raa-fi-naa.’ De stem van mijn moeder kon door gesloten deuren dringen, de trap af en, als ze uit het raam van ons huis in Trastevere leunde, zelfs helemaal tot in het smalle straatje beneden.

Mij riep ze het vaakst, omdat ik de oudste van haar drie dochters was. Als er wasgoed naar de *lavanderia* moest worden gebracht, eten op de markt moest worden gekocht of linten in het haar van mijn zusjes moesten worden gevlochten, riep ze altijd mijn naam. ‘Seeraafinaa!’

Mijn moeder was toen nog heel mooi. Zelfs in een verbleekte huisjurk, met haar donkere haren opgestoken en uit haar gezicht gekamd, was ze indrukwekkend. Elke avond deed ze koraalrode lippenstift op haar volle lippen en trok ze een zwart lijntje om haar kattenogen. Daarna pakte ze haar glimmende witte handtas met de gouden gesp en ging uit.

Haar kleren hadden een prachtige snit: jurken met een wespen-taille en een wijde rok, of kleine topjes die haar schouders vrijlieten. De meeste kleren had ze zelf gemaakt op de naaimachine

die in onze slaapkamer stond. Mijn moeder had best als naaister kunnen werken, maar ze had een andere manier ontdekt om geld te verdienen, een manier waar zij de voorkeur aan gaf.

's Avonds liet ze mijn zusjes en mij altijd alleen met de afwas en genoot dan in de bar op de hoek ontspannen met een paar vriendinnen van een *aperitivo*. Daarna gingen ze allemaal aan het werk. Wij waren eraan gewend dat ze ons alleen liet. Mama verwachtte dat we het huis opruimden en vroeg naar bed gingen, maar dat deden we natuurlijk niet. Soms haalden we de tijdschriften tevoorschijn die ze mee naar huis had genomen en keken naar de foto's van filmsterren: Rita Hayworth, Ava Gardner en onze eigen Gina Lollobrigida. Hoe zou het zijn als je zo beroemd was en zo mooi?

Mama vond het niet erg dat we in haar tijdschriften bladerden, maar ze was misschien wel kwaad geworden als ze had geweten dat ik haar kostbare platen uit de hoezen haalde, ze op de draaitafel legde en voorzichtig de naald erop liet zakken. Ze had heel veel muziek: Amerikaanse jazz, Napolitaanse liefdesliedjes en zelfs een paar opera's. Maar mijn favoriete zanger, de man wiens stem een stuk uit mijn hart sneed en me liet rillen van genot, was Mario Lanza.

'Hij is niet eens een echte Italiaan,' zei mijn zus Carmela altijd spottend. 'En kijk eens naar zijn foto: hij is dik!'

'Maar hoor dan hoe hij zingt,' zei ik dan. 'Iets mooiers is er toch niet?'

'Als je die plaat te vaak draait, slijt hij en dan weet mama dat je dat hebt gedaan,' zei Carmela. Ze was veertien. Toen ik zo oud was, had mama mij van school gehaald, zodat ik haar kon helpen om voor Carmela en mijn jongste zusje Rosalina te zorgen.

Carmela had zelf ook een prachtige stem. Het klonk fantastisch als ze met mama's platen meezong. In de warmere maan-

den, nadat ik haar en Rosalina van school had gehaald, liep ik met hen naar de Piazza Navona en dan zong Carmela voor de toeristen.

Haar favoriete plekje was vlak naast een van de fonteinen. Zodra ze haar mond opendeed, bleven de mensen staan en gooiden muntjes in de strooien hoed die we op de grond hadden gezet. Soms zongen Rosalina en ik de tweede stem, want wij konden ook een beetje zingen. Maar Carmela had echt talent. We droomden dat ze op een dag zou worden ontdekt en dat we dan allemaal rijk zouden zijn.

Zodra de hoed vol zat met lires stopten we met zingen en telden we ze. Als we genoeg geld hadden, trakteerden we onszelf op een ijsje of een cola en gingen daarna naar de film. We hielden het meest van musicals en gingen vaak naar dezelfde. Ik had *Serenade* zo vaak gezien dat ik de tekst uit mijn hoofd kende. En dat gold ook voor *The Toast of New Orleans* en *Because You're Mine* – allemaal films van Mario Lanza.

‘Je houdt van hem, hè?’ zei Carmela beschuldigend.

‘Nou en?’ antwoordde ik.

Ik zag niet in waarom het verkeerd zou zijn om van een filmster te houden. Mario Lanza was beter dan iedere echte man die ik had ontmoet. Hij had stralende ogen en een vriendelijke glimlach. Het was heerlijk om in een donkere bioscoop naar hem te kunnen kijken. En als hij ‘Be My Love’ zong, voelde dat oprecht en perfect; zo moest een romance zijn. Hij was zo anders dan de Romeinse jongens die naar me keken als ik langskwam en dan naar me joelden of floten. Of die veel te aardige oudere mannen die kennelijk wisten dat ik de dochter van mijn moeder was.

Ik denk dat ik een mooi meisje was. Ik had de lippen van mijn moeder en ik dacht graag dat ik mijn groengrijze ogen van mijn vader had, hoewel ik nooit een foto van hem heb gezien. Mijn haar was steil en donker, en ik droeg het in een hoge paarden-

staart. Ik droeg altijd een wijde rok, een keurig gestreken blouse die ik helemaal dichtknoopte en een smalle riem om mijn taille. En ik was langer dan andere meisjes, ook al liep ik met mijn schouders gebogen in een poging even groot te zijn als zij. Geen wonder dat de mensen naar me keken.

Mama was trots op mijn uiterlijk. Ze maakte me weleens op en riep dan dat ik daardoor veel ouder leek. Ze deed glanzende goudkleurige oogschaduw op mijn oogleden en verfde mijn lippen roze. Maar zodra het mocht, waste ik alles er weer af.

Ik vraag me af of mama ooit heeft geweten wat Carmela, Rosalina en ik op onze zomeravonden deden. Misschien wilde ze het niet weten. Meestal sliep ze uit, daarna ging ze uitgebreid in bad, epileerde haar wenkbrauwen en lakte haar nagels. Zelfs als ze had geweten dat mijn zusjes af en toe spijbelden, had ze dat misschien niet eens erg gevonden. Ze was al tevreden als we goed genoeg konden rekenen om te weten dat we te weinig geld terugkregen op de markt van Testaccio.

Het enige wat ze echt wilde, was dat we allemaal een beetje Engels leerden. Zelf had ze in de oorlog Engels geleerd voor de Amerikanen, en elke dag leerde ze ons een nieuwe zin. Dat was al nuttig geweest, want de toeristen die op de Piazza Navona naar Carmela luisterden, schenen het prettig te vinden als we hen in hun eigen taal begroetten en hun een fijne vakantie wensten. Vaak schoten ze in de lach en gaven ons nog een paar muntjes.

‘Ik ben zingend geboren,’ zei Carmela vaak tegen hen. ‘Blijf nog even, dan zing ik nog een paar liedjes. Ik ken heel veel Amerikaanse en Italiaanse nummers.’

En dan zong ze bijvoorbeeld ‘Be My Love’, omdat ze wist dat dit mijn lievelingsnummer was; moeiteloos vond ze de juiste tonen met haar stem van zoete perzik en warme honing.

‘Zodra ik oud genoeg lijk, ga ik als zangeres in een nachtclub

werken,' zei Carmela een keer toen we naast de fontein een ijsje zaten te eten. 'Ooit zal mijn stem me beroemd maken. Dan koop ik een groot palazzo vlak bij de zee waar we allemaal kunnen wonen als ik geen platen en films maak.'

'Ik wil niet in een palazzo bij de zee wonen,' klaagde Rosalina terwijl ze wat gesmolten pistache-ijs van haar hoorntje likte. 'Ik wil hier in Rome blijven en op het Piazza Navona *gelato* verkopen.'

'Je zou meer opeten dan je zou verkopen,' zei ik lachend. 'Jouw kraampje zou al gauw geen *gelato* meer hebben.'

'Echt wel!' zei ze. 'En dan ben ik rijker dan Carmela, omdat ik alle lekkere smaken heb. Dan koop ik een groot appartement in Trastevere en hebben we allemaal een eigen bed in plaats dat we allemaal in hetzelfde bed moeten slapen.'

Elke avond gingen we met z'n drieën op elkaar gepropt in hetzelfde tweepersoonsbed slapen. Als mama thuiskwam, meestal heel laat, tilde ze Rosalina uit bed en legde haar op een matras op de grond, omdat zij de kleinste was en altijd heel vast sliep. Maar altijd als Rosalina 's ochtends wakker werd, begon ze te huilen en probeerde ze weer bij ons onder de dekens te kruipen.

Ons appartement was heel erg klein, twee kamertjes in een vervallen gebouw; de ene kamer was de slaapkamer waar we allemaal sliepen en de andere was een woonkamer met een gasfornuis waar ik elke avond op kookte. Het was er vochtig en donker, en het stond boordevol met onze spullen. We hadden niet eens een eigen badkamer, alleen een gemeenschappelijke ruimte aan het einde van de gang waar we ons wasten en naar het toilet gingen. Misschien hadden we in een ander deel van de stad wel een leukere woning kunnen vinden, maar dat wilde mama niet.

'Wij zijn *Trasteverini*... wij wonen in het hartje van Rome,' zei ze tegen ons. 'Waarom zouden we ergens anders willen zijn?'

Ze hield van de wirwar van smalle straatjes, de hoge terracotta gebouwen met gewelfde deuren en klimplanten tegen de muren, het wasgoed boven de straten, de oude signora's die voor hun voordeur boontjes dopten en van de ochtendzon genoten, de mannen die klaptafeltjes op de keitjes zetten en de halve middag tijdens een spelletje kaart zaten te discussiëren, de protserige relikwieënkastjes op de straathoeken. Mama hield van het leven in Trastevere.

Elke zondag nam ze ons mee naar de ochtendmis in de oude kerk aan de Piazza di Santa Maria. We glipten altijd iets te laat naar binnen, gingen op een van de achterste banken zitten en keken langs de rijen zuilen naar de glanzende mozaïeken boven het altaar. Mama had een sjaaltje om haar felle koperkleurige haren geslagen en haar jurk keurig helemaal dichtgeknoopt. Als ze bad, boog ze haar hoofd en deed ze haar ogen dicht. Ruim voordat de kerkdienst afgelopen was, gebaarde ze dat we moesten opstaan en nam ze ons, met een vinger tegen haar lippen gedrukt, mee naar buiten. Pas jaren later begreep ik waarom: in de kerk zaten mannen die het misschien niet prettig zouden vinden dat mijn moeder daar was en echtgenotes die misschien wel snapten waarom.

Zodra we weer op de piazza stonden, trok ze het sjaaltje van haar haar. 'Naar welk café zullen we gaan, meiden?' riep ze dan, alweer vrolijker en meer zichzelf. 'Serafina, het is toch jouw beurt om te kiezen? Waar wil je naartoe?'

We vonden het geweldig dat we elke zondag bij onze mama mochten zitten, in de schaduw van een parasol of in een zithoekje naast een bar, en alles mochten bestellen wat we maar wilden. Om beurten mochten we kiezen naar welk café we zouden gaan. Rosalina hield van het café aan de Piazza di Santa Maria, omdat daar meestal kinderen waren met wie ze naast de fontein kon spelen, Carmela wilde het liefst elke keer een ander

café uitproberen en mijn favoriete café lag, dat wisten ze allemaal, verborgen in een smal steegje en zag eruit alsof het in de loop der eeuwen niets was veranderd.

Mama verwende ons altijd op zondag, ze trakteerde ons op grote coupes *gelato* en te veel gebakjes, terwijl zij een espresso dronk en een sigaret rookte. Vaak kocht ze bij de kiosk op de piazza een tijdschrift, de *Confidenze* bijvoorbeeld. Dan keken we allemaal naar de foto's van de sterren en maakte mama er een opmerking over. 'Kijk, dit is Sophia Loren... jammer van haar neus... zo puntig en haar neusvleugels zijn te groot. Sneu, vinden jullie ook niet? En Gina Lollobrigida, mooi, maar kijk eens naar haar kapsel, dat ziet er niet uit!' zei ze en ze streek haar eigen haar glad. 'Je zou toch denken dat zij, met al haar geld, daar wel iets mee kon doen.'

'Jij zou een filmster moeten zijn, mama,' zei Rosalina met haar mond vol roomijs uit haar *cornetto*. 'Jij bent veel mooier dan die signora in dat tijdschrift.'

Mama lachte en gaf een liefkozend kneepje in de wang van mijn zusje. 'Zou je het leuk vinden als ik beroemd was, *cara*?'

'Zou ik ook beroemd kunnen zijn? En Carmela en Serafina?' vroeg mijn zusje.

'Dat denk ik wel... Waarom niet?'

'Ja, dan zou ik dat wel leuk vinden,' besloot Rosalina.

Carmela ontdekte de roddelrubriek in mama's tijdschrift. 'O, kijk eens, daar staat iets over Mario Lanza.' Ze fronste toen ze het probeerde te lezen. 'Volgens mij staat er dat hij naar Rome komt.'

'Laat eens zien.' Net als Carmela las ik heel langzaam en ik moest er echt moeite voor doen. Met mijn vinger onder elke regel las ik de woorden langzaam voor: 'Het gerucht gaat dat Mario Lanza naar Italië komt voor de opnamen van de film *Arrivederci Roma*. Hij komt hier vanuit zijn huis in Amerika

naartoe, samen met zijn vrouw Betty en zijn vier kinderen... O, en kijk eens, onderaan staat een foto van hen. Wat zijn ze allemaal knap, hè?’

Mijn moeder bleef heel lang naar de bladzijde kijken. Ik vroeg me af of ze in gedachten zelf naast Mario stond, in die stijlvolle jas met de wijde mouwen die zijn vrouw droeg, hand in hand met perfecte kinderen in bij elkaar passende kleren.

Ik wachtte, omdat ik dacht dat ze een kritische opmerking zou maken, maar bij uitzondering deed ze dat niet.

‘Denk je dat we hem zullen ontmoeten, mama? Dat we zijn handtekening kunnen vragen?’ Carmela deed altijd net alsof ze geen belangstelling had voor Mario Lanza, maar zelfs zij leek opgewonden. ‘Denk je dat we hem horen zingen als hij hier in Rome is?’

Mama haalde haar schouders op en mompelde: ‘Misschien... We zien wel’, wat betekende dat het haar onwaarschijnlijk leek.

Zodra we alle zoetigheid op hadden, verlieten we het café en liepen we door de kronkelige straten van Trastevere terug naar onze eigen straat. Mama vond het fijn om de rest van de zondagmiddag uit te rusten; ze smeerde haar gezicht in met een cold-cream om haar huid soepel te houden, zette krulspelden in haar haar en deed daarna een dutje. ‘Laat me even met rust, meiden,’ mompelde ze dan. ‘Het is zo’n heerlijke middag, waarom gaan jullie geen wandeling maken? Zorg wel dat je op tijd terug bent om wat pasta voor je zusjes klaar te maken, Serafina.’

Ik heb me nooit echt gerealiseerd hoeveel vrijheid we hadden, dat we van de ene kant van Rome naar de andere konden lopen, waar we maar naartoe wilden. Als we dorst hadden, deed Carmela haar hoed af, zette hem op de grond en begon te zingen. Al heel snel zat er genoeg geld in om naar een bar te gaan en flesjes ijskoude *aranciata* te kopen. Als er heel veel toeristen waren, zoals bij het Colosseum of het Pantheon, en als Carmela

goed bij stem was, zat haar hoed al snel zo vol dat we punten pizza of *tramezzini* konden kopen, driehoekjes zacht witbrood met een hartige vulling. Soms konden we zelfs met de tram terug naar huis.

Zodra we in de buurt van ons appartement kwamen hoorden we meestal mama's stem al, lang voordat we haar zagen. Met een brandende sigaret in de hand leunde ze over de balustrade van ons smalle balkon waar we onze kruiden en tomaten kweekten, en riep mijn naam: 'Serafina! Serafina! See-raa-fi-naa.'